

STRATEŠKI NAČRT DOSTOPNOSTI

OBČINE KOMEN

2024

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

Naročnik:

Občina Komen

Izdelovalec:

Zavod DOSTOP, Cesta 27.aprila 35, 1000 Ljubljana

Projekt:

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

Verzija:

SND-Komen-2024-01

Avtorici:

Andreja Albreht, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Živa Girandon, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Datum: 24/09/2024

Vsebina

1	UVOD	5
1.1	PRAVNE PODLAGE	5
1.2	NAMEN IN CILJI SND KOMEN.....	5
1.3	POSVETOVALNA SKUPINA.....	6
1.4	DELI SND KOMEN	6
1.5	REALIZACIJA SND KOMEN	7
1.5.1	Obveznost uporabe SND KOMEN pri urejanju zunanjih površin	7
1.5.2	Podporne aktivnosti za ustrezno realizacijo SND Komen	7
1.5.3	NALOGE OBČINE in Finančna sredstva za realizacijo SND KOMEN.....	8
1.5.4	Posvetovalno telo v zvezi z izvajanjem načrta	9
1.5.5	Posodabljanje SND KOMEN	9
2	NAVODILA ZA UPORABO SND.....	10
2.1	NAVODILA ZA ZAPOSLENE V OBČINSKI UPRAVI.....	10
2.1.1	Priprava strateških in drugih temeljnih dokumentov	10
2.1.2	Priprava projektov in razpisov, vodenje projektov.....	10
2.1.3	Načrtovanje in izvedba del - zunanje površine.....	11
2.1.4	Načrtovanje in izvedba del - stavbe v javni rabi	11
2.1.5	Izdajanje soglasij pri projektih drugih investitorjev.....	11
2.1.6	Spreminjanje prometnih ureditev	11
2.1.7	Izdajanje soglasij v zvezi z uporabo javnega prostora	12
2.1.8	Vzdrževanje javnih površin	12
2.2	NAVODILA ZA PROJEKTANTE	13
2.2.1	Načrtovanje prenov, novogradenj in vzdrževalnih del/zunanje površine	13
2.2.2	Načrtovanje prenov, novogradenj in vzdrževalnih del /stavbe v javni rabi	13
2.3	NAVODILA ZA REDARSKE IN INŠPEKCIJSKE SLUŽBE	14
3	DOSTOPNOST PROSTORA	15
3.1	KATEGORIJE DOSTOPNOSTI	15
3.1.1	Osnovna stopnja dostopnosti.....	15
3.1.2	Višja stopnja dostopnosti.....	15
4	DOSTOPNOST INFORMACIJ	18
4.1	UPOŠTEVANJE PRAVILA DOSTOPNOSTI INFORMACIJ V VSEH OBČINSKIH PROJEKTIH.....	18
4.2	OBČINSKI USMERJEVALNI SISTEM IN TURISTIČNE INFORMACIJE	18

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

4.3	DOSTOPNOST DIGITALNIH INFORMACIJ.....	19
4.4	SPODBUJANJE DRUGIH AKTIVNOSTI ZA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI INFORMACIJ	19
5	DOSTOPNOST STORITEV	20
5.1	OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI	20
5.1.1	Dvig usposobljenosti zaposlenih za delo s strankami z oviranostmi	20
5.1.2	Ozaveščanje širše javnosti	20
5.2	CELOVITA UREDITEV DOSTOPNOSTI POMEMBNIH TOČK IN SLUŽB	21
5.2.1	Storitve javnega prevoza in posebnih oblik prevoza	21
5.2.2	Dostopnost točk pomembnih za dostop do javnih storitev	21
6	PRIPOROČILA ZA PRIPRAVO AKCIJSKEGA NAČRTA	23

1 UVOD

1.1 PRAVNE PODLAGE

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen (v nadaljevanju: SND Komen) je dokument, ki določa smernice v skladu z 32. členom Gradbenega zakona (Uradni list RS, št. 199/21, 105/22 – ZZNŠPP in 133/23). Gradbeni zakon (v nadaljevanju: GZ-1) v tem členu določa, da lahko občine v dogovoru z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami s strateškim načrtom dostopnosti določijo stopnjo prilagojenosti zunanjih javnih površin, ne glede na zahteve o opremljenosti javnih površin določenih s tem zakonom.

S tem načrtom se določi, katere povezave na zunanjih javnih površinah so v občini zelo pomembne za enakovreden dostop do javnih storitev in objektov in jih je zato treba z vidika dostopnosti obravnavati celoviteje. Pri tem gre tako za dosledno upoštevanje vidika dostopnosti v fazi projektiranja kot tudi za zagotavljanje strokovnega nadzora nad izvedbo in intenzivnejše odpravljanje ovir prek služb za vzdrževanje in redarskih ter inšpekcijskih služb.

V praksi to pomeni predvsem zmanjšanje obveznosti za občino v zvezi z zagotavljanjem sklenjenega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne (v nadaljevanju: TTVS), ki se po sprejemu tega načrta izvaja le na območjih višje stopnje dostopnosti. Občina se zaveže k celovitemu zagotavljanju dostopnosti za vse uporabnike s funkcionalnimi oviranostmi na območjih višje stopnje dostopnosti.

Načrt obravnava tudi dostopnost informacij in storitev v skladu z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17) in Zakonom o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08), upošteva Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov (Uradni list RS, št. 41/18) in njemu pripadajoče standarde.

1.2 NAMEN IN CILJI SND KOMEN

Namen SND Komen je:

- da se vsem uporabnikom (ne glede na morebitno posameznikovo funkcionalno oviranost) omogoči čim boljši dostop do osnovnih javnih storitev,
- da se težave z dostopnostjo rešujejo sistematično in na strateški ravni, s čimer se bistveno izboljšajo rešitve v praksi,
- da se zbirajo povratne informacije uporabnikov in da se rešitve stalno nadgrajujejo ter dopolnjujejo z novimi spoznanji,
- da ima občina pregled nad izvajanjem prilagoditev in njihovim vzdrževanjem ter jih izvaja predvsem tam, kjer so nujne in smiselne,
- da občina z uresničevanjem SND daje dober zgled in s tem spodbudi k izvajanju tudi državne institucije in zasebne investitorje na območjih, ki niso v občinski lasti in upravljanju,

- da so lahko uporabniki z oviranostmi vključeni v proces sprejemanja odločitev v zvezi z dostopom do javnih storitev in lahko spodbujajo izvajanje dogovorjenih rešitev v praksi.

Pomembni cilji SND Komen so:

- Občina lahko uporabi ta načrt v skladu z 32. členom GZ-1 in s tem zniža stroške izvedbe ter omogoči kakovostnejše rešitve, prilagojene dejanskim potrebam občanov.
- Projektanti, ki projektirajo zunanje javne ureditve na zunanjih površinah v občini Komen, dobijo v smernicah tega načrta jasna navodila glede projektiranja dostopnih javnih površin in ustrezno strokovno pomoč v primerih, ko je treba iskati kompromisne rešitve.
- Občina se zaveže, da bo v okviru vzdrževalnih del odstranjevala ovire, na katere opozori posvetovalno telo ter izvrševala redni redarski in inšpekcijski nadzor v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti.
- Občina se zaveže, da bo skrbela za ozaveščanje širše in strokovne javnosti na področju dostopnosti in na ta način spodbujala izvajanje ustreznih rešitev tudi na območjih, ki niso v njeni lasti in upravljanju.

1.3 POSVETOVALNA SKUPINA

Pri pripravi SND občine Komen sodelujejo predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij ter predstavniki občine:

- Nives Pipan, Združenje multiple skleroze Slovenije;
- Kristjan Colja, Društvo invalidov Sežana;
- Bojan Furlan, Društvo invalidov Sežana;
- Silvan Rojc, Sožitje – zveza za pomoč osebam z motnjo v duševnem razvoju;
- Alojzija Korošec, Društvo distrofikov Slovenije;
- Soraja Balantič, Občina Komen.

Pri pripravi je bila upoštevano tudi Poročilo s posvetovanja o Krajinski zasnovi in Strokovni podlagi za razvoj poselitve – Občina Komen.

1.4 DELI SND KOMEN

SND Komen sestavljajo trije deli, ki se uporabljajo skupaj:

- SND Komen – besedilo,
- Smernice za načrtovanje javnih površin – priloga 1 in
- Smernice za dostopnost informacij – priloga 2.

Poleg tega se pri načrtovanju uporablja naslednje dokumente:

- Standard SIST 1186 Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne,
- Standard SIST ISO 21542 Gradnja stavb - Dostopnost in uporabnost grajenega okolja in
- Priročnika Lahko je brati 1 in Lahko je brati 2 (Zavod RISA).

SND Komen je dokument, s katerim se določi stopnja prilagojenosti zunanjih javnih površin ne glede na zahteve o opremljenosti javnih površin, določenih z GZ-1. To pomeni, da se lahko pravila glede tega, kje so posamezne vrste taktilnih oznak in drugih prilagoditev obvezne, določijo drugače, vendar pa to ne vpliva na spreminjanje pravil načrtovanja in strukture ter barv taktilnih oznak. Te morajo ustrezati standardu SIST 1186: 2016 oz. trenutno veljavni različici tega standarda (oz. standarda, ki bi ga v prihodnosti nadomestil). Zato v smernicah SND Komen ni podrobnejših skic v zvezi z detajli načrtovanja talnih taktilnih oznak, temveč so podane le obrazložitve posameznih dejanskih primerov na slikah.

1.5 REALIZACIJA SND KOMEN

V tem poglavju so opredeljene podrobnosti v zvezi z realizacijo SND Komen glede obveznosti uporabe načrta, podpornih aktivnosti, ki so bistvene za ustrezno realizacijo načrta, in glede povezav z drugimi aktivnostmi občine Komen na področju zagotavljanja dostopnosti.

1.5.1 OBVEZNOST UPORABE SND KOMEN PRI UREJANJU ZUNANJIH POVRŠIN

Občinski svet občine Komen sprejme dokument Strateški načrt dostopnosti občine Komen. **Uporaba SND Komen je v skladu z 32. členom GZ-1 in sprejetim občinskim sklepom obvezna pri urejanju zunanjih javnih površin v občini Komen.**

SND Komen je pripomoček za učinkovitejše projektiranje ustreznih dostopov na zunanjih površinah v občini in **se upošteva pri projektiranju vseh objektov v javni rabi ne glede na to, ali gre za parcele v zasebni ali javni lasti.** Investitorji so namreč dolžni zagotoviti neoviran dostop do objektov v javni rabi v skladu z zakonodajo na področju graditve in izenačevanja možnosti invalidov.

1.5.2 PODPORNE AKTIVNOSTI ZA USTREZNO REALIZACIJO SND KOMEN

Za doseganje ciljev SND Komen je **nujno izvajanje spodaj navedenih aktivnosti v vseh območjih višje stopnje dostopnosti**, pri čemer je zelo pomembno, da so o njih **ustrezno obveščeni vsi zaposleni v mestni upravi**, ki skrbijo za izvedbo projektov in aktivnosti na zunanjih površinah v javni rabi. Gre predvsem za izvedbo spodaj navedenih aktivnosti.

1.5.2.1 RECENZIJE PROJEKTOV Z VIDIKA DOSTOPNOSTI

SND Komen je temeljni dokument, ki vsebuje smernice brez izvedbenih detajlov. Pri načrtovanju in izvedbi talnega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne so detajli zelo pomembni in razlike med dobrimi ter neuporabnimi rešitvami so pogosto zelo majhne. Zato so pomemben ukrep za zagotavljanje ustreznih rešitev pregledi projektne dokumentacije in nadzor nad izvedbo. Pogosto se ob pregledu predlagane rešitve v projektu tudi močno zmanjša količina taktilnih oznak, kar pomeni zmanjšanje stroškov pri izvedbi in vzdrževanju.

Prav tako se pri pregledih projektov pogosto ugotovijo (in odpravijo) težavne ovire za druge pešce z oviranostmi. Priporočljivi so tudi pregledi objektov v javni rabi, ne zgolj javnih površin.

1.5.2.2 ODPRAVLJANJE OVIR V OKVIRU VZDRŽEVALNIH DEL

V okviru vzdrževalnih del se vsako leto napiše program vzdrževanja in opravi popis ovir z vidika dostopnosti, ki bodo odpravljene v naslednjem letu glede na razpoložljiva sredstva. Gre predvsem za odpravljanje ovir, kot so popravki in dopolnitve v zvezi z izvedenim TTVS, ter odstranjevanje ovir za gibalno ovirane (npr. višinske ovire, robniki). Odstranjevanje ovir se izvaja tudi na podlagi neposrednih pobud občanov.

1.5.2.3 ODPRAVLJANJE OVIR V OKVIRU NADZORA REDARSTVA IN INŠPEKTORATA

Službe za inšpekcijski nadzor in redarstvo izvajajo nadzor nad uporabo javnih površin (predvsem nad postavljanjem gostinskih vrtov, panojev in drugih predmetov na javno površino) in območij ceste (predvsem zapore površin za pešce, potencialne nevarnosti na poteh) in nadzor nad mirujočim prometom (npr. nad rabo parkirnih mest rezerviranih za vozila invalidov, nadzor kršenja določil parkiranja na pločnikih, na območjih za pešce, prehodih za pešce, dovozih in križiščih) ter ukrepajo ob ugotovljenih kršitvah skladno z zakonom in v okviru pooblastil s tega področja.

1.5.2.4 OZAVEŠČANJE DELEŽNIKOV, KI LAHKO VPLIVAJO NA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI

Občina Komen izvaja ozaveščevalne in promocijske akcije ter strokovna izobraževanja, s katerimi:

- obvešča in motivira lastnike in najemnike objektov v območjih višje stopnje dostopnosti, da na svojih zemljiščih odstranjujejo ovire in pripomorejo k izboljšanju dostopnosti (npr. obrezovanje živih mej, ki segajo na pločnik),
- ozavešča druge uporabnike prostora (kolesarje, voznike itd.) o sobivanju s pešci, posebej ljudmi s funkcionalnimi oviranostmi, ter spodbuja razvoj prometne kulture (npr. ozaveščanje o nesprejemljivosti parkiranja na parkirnih mestih, rezerviranih za vozila invalidov),
- ozavešča zaposlene o njihovih nalogah pri zagotavljanju dostopnosti in jih seznaja z nalogami, ki sledijo iz strateškega načrta dostopnosti (nadzor nad izvedbo, mestno redarstvo, vzdrževanje).

1.5.3 NALOGE OBČINE IN FINANČNA SREDSTVA ZA REALIZACIJO SND KOMEN

Večina nalog iz SND Komen se izvaja v okviru sredstev posameznih nosilcev nalog, npr. obvezno upoštevanje smernic tega načrta znotraj investicijske dokumentacije prenov in novogradenj javnih objektov in zunanjih javnih površin.

V zvezi z realizacijo tega načrta občina opravlja naslednje osnovne naloge:

- zagotavlja preglede projektne dokumentacije z vidika dostopnosti in strokovni nadzor nad izvajanjem TTVS, in sicer za vse projekte, katerih investitor je Občina Komen in ki se izvajajo v območjih višje stopnje dostopnosti na površinah v lastništvu Občine Komen,
- v okviru vzdrževalnih del na javnih površinah odpravlja ovire, ki so zaznane s strani Sveta za dostopnost,

- pripravlja akcijski načrt dostopnosti za štiri leta oz. letne načrte predvidenih ukrepov za izboljšanje dostopnosti,
- sprejema pobude za vključitev dodatnih območij in objektov v višjo kategorijo dostopnosti in jih posreduje na Svet za dostopnost v potrditev,
- pridobiva strokovna mnenja v zvezi z dostopnostjo (npr. mnenja v zvezi s spremembami prometnih ureditev, lokacij avtobusnih postajališč itd.).

1.5.4 POSVETOVALNO TELO V ZVEZI Z IZVAJANJEM NAČRTA

Posvetovalno telo v zvezi z izvajanjem SND Komen se imenuje Svet za dostopnost. Sestavljen je iz predstavnikov reprezentativnih invalidskih organizacij ter predstavnikov občinske uprave, ki so zadolženi za področje prostora in prometa. Svet za dostopnost sestavi župan po sprejetju Strateškega načrta dostopnosti.

Svet za dostopnost v zvezi z realizacijo tega načrta opravlja naslednje naloge:

- spremljanje izvajanja SND Komen,
- sodelovanje v primerih, ko je potreben kompromis in zaradi različnih dejavnikov ni mogoče zagotoviti vseh ukrepov, ki so predvideni v območjih višje dostopnosti, ali pa so ti ukrepi drugačni, kot so bili predvideni v načrtu,
- svetovanje v primerih posameznih pobud občanov o nujnosti in smiselnosti določenih ukrepov.

Za izvajanje zavez iz SND Komen je Svet za dostopnost kot posvetovalno telo pomemben predvsem v posebnih primerih, ko so zahteve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti v nasprotju z drugimi zahtevami (predvsem v območjih kulturne dediščine) oz. ko gre za določanje, ali je strošek za zagotavljanje dostopa nesorazmeren in zato morda neupravičen. Tako lahko Svet za dostopnost pomaga z nasveti v zvezi s sprejemanjem morebitnih kompromisov in podaja mnenja o tem, kateri ukrepi so zelo pomembni in katere je mogoče opustiti, ter predlaga morebitne posebne rešitve, ki lahko zadostijo najpomembnejšim zahtevam z vidika uporabnikov. Svet za dostopnost lahko za te primere določi kontaktno osebo, ki poskrbi za komunikacijo med člani sveta in posreduje mnenje projektantom. Tako se zagotovita hitro ukrepanje in tekoče delo.

1.5.5 POSODABLJANJE SND KOMEN

Občina sprejema neposredne pobude, predloge in pripombe invalidskih organizacij ter drugih zainteresiranih deležnikov glede uvrstitve morebitnih dodatnih tras v višjo kategorijo dostopnosti. Če se ugotovi, da je na nekem delu treba zagotoviti višjo stopnjo dostopnosti (če se npr. zgradi nov objekt, do katerega je dostop zelo pomemben, ali se izkaže, da so nekatere povezave za uporabnike zelo pomembne in z ukrepi iz osnovne stopnje dostopnosti ni mogoče zagotoviti samostojne uporabe), pobudo obravnava Svet za dostopnost in tako po potrebi vključi še dodatna območja v višjo kategorijo dostopnosti v SND Komen.

Grafična priloga in smernice (tekstovni del) se revidirajo po petih letih z namenom, da se vnesejo nove lokacije in morebitne spremembe v zakonodaji, ki lahko vplivajo na smernice.

2 NAVODILA ZA UPORABO SND

V tem poglavju je predstavljen način uporabe smernic za posamezne deležnike v procesu urejanja javnega odprtega prostora, zagotavljanja dostopnih informacij in storitev v Občini Komen ter postopki, ki jih je pri tem treba upoštevati.

2.1 NAVODILA ZA ZAPOSLENE V OBČINSKI UPRAVI

Zaposleni v občinski upravi se seznani s SND Komen in njihovimi obveznostmi v zvezi z njim. V nadaljevanju je napisano, kaj morajo nosilci nalog izvesti v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti, glede na to, za kakšno vrsto naloge gre.

2.1.1 PRIPRAVA STRATEŠKIH IN DRUGIH TEMELJNIH DOKUMENTOV

- Pri pripravi strateških dokumentov in z njimi povezanih izvedbenih dokumentov (npr. razvojne strategije, celostna prometna strategija, občinski prostorski načrti, občinski podrobnejši prostorski načrti) mora nosilec naloge poskrbeti, da se v tovrstnih dokumentih upošteva SND Komen ter da so vsebine, povezane z dostopnostjo, ustrezno umeščene. Enako velja za strokovne podlage (študije, strokovne presoje, ipd.), ki so podlaga za izdelavo strateških dokumentov ali izvedbo posegov v prostor.
- Pri pripravi katalogov mestne opreme, zasnove javnega prevoza, celostne grafične podobe in podobnih temeljnih dokumentov se v projektni nalogi izrecno navede, da mora pripravljavec kataloga (zasnove, načrta...) pri delu upoštevati SND Komen in vso zakonodajo v zvezi z univerzalno graditvijo in rabo prostora ter zagotoviti sodelovanje usposobljene osebe z vidika dostopnosti informacij. Če je potrebno, se predlog pošlje v pregled Svetu za dostopnost ter po potrebi svetovalcu za dostopnost, ki poda morebitne opombe in opozori na pomanjkljivosti.

2.1.2 PRIPRAVA PROJEKTOV IN RAZPISOV, VODENJE PROJEKTOV

- Vodja projekta mora zahtevo po upoštevanju SND vključiti že na začetku projekta ter v vse predloge projektov in razpisov, ki se bodo izvajali na območju Občine Komen. Pri tem gre tako za projekte, ki se nanašajo na urejanje prometa in zunanjih površin kot tudi vse tiste, kjer so predvidene aktivnosti, ki na kakršenkoli način vključujejo sodelovanje javnosti in informacije za javnost v vseh oblikah.

Primer: Že na začetku je treba določiti, ali so v določenem projektu za osebe z okvaro sluha dovolj pisne informacije, ali je treba zagotavljati tudi uporabo slovenskega znakovnega jezika, ali pa so potrebni pripomočki za izboljšanje poslušanja. Podobno je treba že na začetku projekta določiti, ali se za ljudi z okvarami vida zagotavlja tudi brajico, ali so potrebni reliefni znaki, ali ustrezne zvočne informacije. Ob tem je treba napisati okvirni program, kako si predstavljamo tehnične rešitve in v kateri fazi projekta jih je treba vključiti v vsebino. (Opozorilo: pogosto se dostopnost informacij rešuje na koncu projekta, ko so »navadne« informacije že pripravljene, tehnične rešitve pa niso več možne, oz. so lahko izvedene le pomanjkljivo, kar večinoma pomeni neuporabne aplikacije, tekste v brajici na neprimernih mestih itd.).

- Vodja projekta mora na to opozoriti tudi vse partnerje v projektu, ki ne delujejo na območju Občine Komen, in jih s tem spodbuditi k izboljšanju dostopnosti v drugih občinah in državah.

- Pri potrjevanju izvedenih aktivnosti in rešitev znotraj projektov, vodja projekta preveri, ali so bila upoštevana pravila v zvezi z dostopnostjo informacij. V kolikor ni prepričan o tem, naj se obrne na predstavnika Sveta za dostopnost ali svetovalca za dostopnost z izkušnjami na predmetnem področju (npr. dostopnost grajenega okolja, dostopnost označevalnih sistemov, dostopnost spletnih strani, informacije v lahkem branju itd.).

2.1.3 NAČRTOVANJE IN IZVEDBA DEL - ZUNANJE POVRŠINE

- Pred izdelavo projektne naloge/naročila nosilec naloge preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V projektni nalogi/naročilu se zapiše določilo, da je pri projektu obvezno upoštevati SND Komen.
- V območjih višje stopnje dostopnosti se projekt posreduje v revizijo z vidika dostopnosti že v prvi fazi projekta ter nato v vseh fazah do izvedbe.
- Če gre za obnovo/izgradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, pa še ni bil evidentiran v SND Komen (npr. nov park, rekreacijsko območje), se poda pobudo za vnos objekta v SND Komen in določitev povezave v mrežo dostopnih poti.

2.1.4 NAČRTOVANJE IN IZVEDBA DEL - STAVBE V JAVNI RABI

- Pred izdelavo projektne naloge/naročila nosilec naloge preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V projektni nalogi se zapiše določilo, da je obvezno upoštevati SND Komen.
- Če gre za objekt, ki je evidentiran v SND Komen, se posreduje projekt v revizijo z vidika dostopnosti (že v prvi fazi projekta in potem v vseh naslednjih fazah).
- Če gre za obnovo/izgradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, pa še ni bil evidentiran v SND Komen, se poda pobudo za vnos objekta v SND Komen in določitev povezave v mrežo dostopnih poti.

2.1.5 IZDAJANJE SOGLASIJ PRI PROJEKTIH DRUGIH INVESTITORJEV

- Ob prejemu vloge za soglasje nosilec naloge preveri na portalu, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- Projektanta opozori na obveznost upoštevanja Pravilnika o univerzalni graditvi in uporabi objektov ter SND Komen.
- V primeru, da gre za objekt, ki je pomemben za javnost, pa ni bil evidentiran v SND Komen, se posreduje pobudo za vnos objekta v SND.

2.1.6 SPREMINJANJE PROMETNIH UREDITEV

- Pred spremembo prometne ureditve nosilec naloge preveri, v katero stopnjo dostopnosti spada obravnavano območje.
- Če spada obravnavano območje v višjo stopnjo dostopnosti, se pred izvedbo pridobi strokovno mnenje in morebitne dodatne pogoje v zvezi z zagotavljanjem univerzalne dostopnosti.
- Poskusnih prometnih ureditev naj se ne uvaja na območjih višje kategorije dostopnosti. Le izjemoma, če je nujno, da se poskusno prometno ureditev izvede na območju višje stopnje

dostopnosti, pa je potrebno pridobiti strokovno mnenje in morebitne pogoje glede posebnih zahtev pri uvajanju nove ureditve ter obvestiti javnost ter invalidske organizacije o spremembi.

2.1.7 IZDAJANJE SOGLASIJ V ZVEZI Z UPORABO JAVNEGA PROSTORA

- Pred izdajo soglasja se na portalu preveri, v katero stopnjo dostopnosti spada obravnavano območje.
- V primeru višje stopnje dostopnosti se ob izdaji soglasja napiše pogoje glede zagotavljanja dostopnosti v skladu s smernicami SND (npr. določiti odmike opreme od TTVS in klančin, zagotavljanja vizualnih kontrastov na ograjah, ki preprečujejo prehod).

2.1.8 VZDRŽEVANJE JAVNIH POVRŠIN

Občinske službe za vzdrževanje javnih površin v občini Komen se seznani s SND Komen, predvsem z nalogami, opisanimi v tem poglavju.

Zelo pomembno je redno vzdrževanje vseh površin za pešce, predvsem:

- redno popraviljanje poškodovanih tlakov in taktilnih oznak,
- takojšnje zavarovanje nevarnih mest (npr. odprti jaški, polomljene ograje),
- redno obrezovanje drevnine in živih mej, ki posegajo na poti in pločnike (še posebej v višji stopnji dostopnosti),
- košnja in urejanje zelenic ob poti, odstranjevanje listja in
- odstranjevanje vseh ovir, ki zmanjšujejo širino prehodov na pločnikih (širina pločnika oz. peš prehoda ne sme biti ožja od 120 cm, le izjemoma (na odsekih do 2m) je dovoljena najmanjša širina 90 cm.

2.2 NAVODILA ZA PROJEKTANTE

Vsi projektanti, ki načrtujejo objekte v javni rabi v Občini Komen, se morajo pred načrtovanjem seznaniti z uporabo SND Komen. V nadaljevanju je napisano, kaj morajo upoštevati v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti, glede na to, za kakšno vrsto posega gre in v katerem območju se nahaja.

2.2.1 NAČRTOVANJE PRENOV, NOVOGRADENJ IN VZDRŽEVALNIH DEL/ZUNANJE POVRŠINE

- Na portalu/v grafični prilogi preveriti, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V primeru osnovne stopnje dostopnosti slediti smernicam za načrtovanje v območjih osnovne stopnje dostopnosti (Priloga 1, poglavje 1 Splošne smernice ter vsi deli poglavja 2 Talni taktilni vodilni sistem, razen poglavij 2.5.2 in 2.5.3).
- V primeru višje stopnje dostopnosti slediti smernicam za načrtovanje v območjih višje stopnje dostopnosti (vsa poglavja priloge 1) preveriti, ali so za obravnavano območje zapisane dodatne zahteve, ki jih je treba upoštevati in so posebej navedene v tem (besedilnem) delu načrta.
- Če gre za izgradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, pa ni bil evidentiran v Strateškem načrtu dostopnosti (npr. nov park, rekreacijsko območje), je treba dostope za pešce vezati na najbližjo dostopno pot višje kategorije oz. na najbližje postajališče javnega potniškega prometa (v primeru nejasnosti se obrniti na Občino Komen).

2.2.2 NAČRTOVANJE PRENOV, NOVOGRADENJ IN VZDRŽEVALNIH DEL /STAVBE V JAVNI RABI

- Preveriti, v katero stopnjo dostopnosti sodi obravnavan objekt.
- Če gre za prenovo objekta, ki je že evidentiran v SND, dostopne poti do objekta načrtovati tako, kot je predvideno v SND.
- V kolikor gre za objekt, kjer se predvideva dostop javnosti in objekt (še) ni evidentiran v SND Komen (npr. novogradnja oz. selitev na drugo lokacijo), je treba zunanjo ureditev projektirati tako, da se peš dostope do objekta poveže na najbližjo dostopno pot višje stopnje dostopnosti oz. na najbližje postajališče javnega potniškega prometa.

2.3 NAVODILA ZA REDARSKE IN INŠPEKCIJSKE SLUŽBE

Zaposleni se seznani s SND Komen ter preučijo smernice, ki so pomembne za izvajanje njihovih nalog.

- Redarji glede na SND delujejo tako, da svoj nadzor poostrijo na poteh višje stopnje dostopnosti in avtobusnih postajališčih. Pri tem se osredotočijo na to, da preverjajo pretočnost pešpoti s:
 - kaznovanjem nepravilnega parkiranja na površinah za pešce in parkirnih mestih rezerviranih za vozila invalidov,
 - opozarjanjem na parkiranje koles in drugih vozil na poteh (izvedba ozaveševalnih akcij).
- Inšpektorji glede na SND poostrijo nadzor na poteh višje stopnje dostopnosti in avtobusnih postajališčih. Pri tem se osredotočijo na to, da preverjajo pretočnost pešpoti z:
 - nadzori nad namestitvijo gostinskih vrtov in njihovim širjenjem izven določenih meja,
 - nadzori nad območji, kjer se izvajajo dela in so površine za pešce deloma ali v celoti zaprte ter
 - nadzori nad neprimernim postavljanjem urbane opreme kot so cvetlična korita, oglasne table ter ostalih ovir na površin za pešce (npr. zabojniki za odpadke, drevnina, ki sega na pločnik).

3 DOSTOPNOST PROSTORA

To poglavje obravnava dostopnost zunanjih javnih površin. Z doslednim upoštevanjem smernic pri projektiranju, gradnji in vzdrževanju javnih površin se lahko bistveno izboljša dostopnost javnih površin in s tem tudi dostop do objektov v javni rabi in storitev ter programov, ki se izvajajo v njih.

3.1 KATEGORIJE DOSTOPNOSTI

Območje Občine Komen je z vidika dostopnosti razdeljeno na dve prostorski kategoriji, in sicer na:

- območja osnovne stopnje dostopnosti in
- območja višje stopnje dostopnosti.

Osnovna stopnja dostopnosti pomeni, da se pri novogradnjah, prenovah in vzdrževalnih delih zunanje javne površine urejajo tako, da se zagotovi osnovna dostopnost za širšo javnost (univerzalno načrtovanje brez ovir). **V območjih višje stopnje dostopnosti** je treba izpolnjevati dodatne zahteve. Te se nanašajo predvsem na zagotavljanje ustreznega vodenja slepih in slabovidnih, na njih pa se izvaja tudi intenzivnejše vzdrževanje (redni pregledi poti, popravila tlakov, odstranjevanje ovir, intenzivnejši nadzor mestnega redarstva itd.).

3.1.1 OSNOVNA STOPNJA DOSTOPNOSTI

V območjih osnovne stopnje dostopnosti se prostor za pešce načrtuje brez ovir, poskrbi pa se tudi za ustrezno urejanje avtobusnih postajališč, peš površin in prečkanj cest, tako da sta zagotovljena osnovna varnost in gibanje vseh udeležencev v prometu. Vendar pa v teh območjih ni treba zagotavljati sklenjenega taktilnega vodenja uporabnikov z okvarami vida.

V osnovno stopnjo dostopnosti sodijo vsa območja, ki na sliki 1 niso označena kot višja stopnja dostopnosti, torej vsa območja, ki nimajo posebnega statusa in so neoznačena.

V območjih osnovne stopnje dostopnosti se pri načrtovanju in izvedbi upošteva *Priloga 1*), in sicer poglavje 1 *Splošne smernice* ter vsi deli poglavja 2 *Talni taktilni vodilni sistem*, razen poglavji 2.4.2 in 2.4.3.

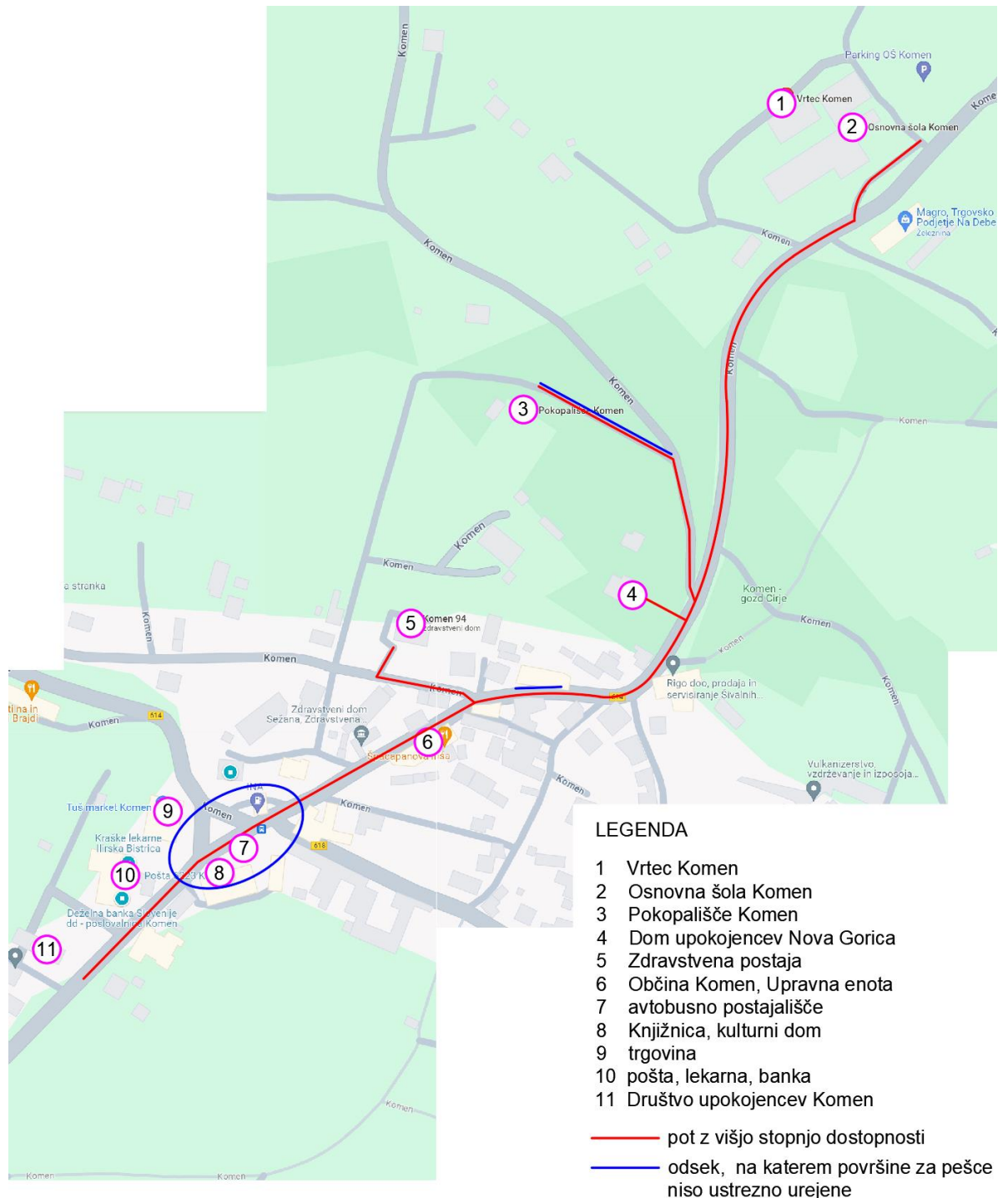
3.1.2 VIŠJA STOPNJA DOSTOPNOSTI

Poti in območja višje stopnje dostopnosti morajo ustrezati višjim standardom, kar pomeni, da morajo biti popolnoma dostopne vsem uporabnikom ter tudi dobro vzdrževane, tako da lahko vsakdo, ne glede na svojo morebitno oviranost, po teh poteh brez težav prispe do zelenega cilja. Poti morajo biti zasnovane sklenjeno/zvezno, saj lahko prekinitve na dostopni poti močno poslabšajo možnost prostorske orientacije za ljudi z okvarami vida.

Izhodišče za oblikovanje mreže dostopnih poti so lokacije javnih ustanov, ki ponujajo storitve, namenjene javnosti, zato je samostojni dostop do njih zelo pomemben. Za samostojni dostop do ustanov je pomembna **bližina avtobusnih postajališč**.

3.1.2.1 POTI VIŠJE STOPNJE DOSTOPNOSTI – KOMEN

V Občini Komen so poti uvrščene v višjo stopnjo dostopnosti le v središču naselja Komen, ki je prikazano na sliki 1. Z linijami rdeče barve so označeni poteki dostopnih poti, ki omogočajo dostop do pomembnejših ustanov in se hkrati navezujejo na postaje javnega potniškega prometa. Z modro barvo so označeni odseki oz. območja, na katerih površine za pešce niso urejene. Kjer zaradi prostorskih omejitev teh ni mogoče urediti je treba ustrezno spremeniti prometno ureditev.

Slika 1: Poti višje stopnje dostopnosti.

3.1.2.2 OBMOČJA IZDELAVE CELOVITEGA PODROBNEJŠEGA NAČRTA DOSTOPNOSTI - ŠTANJEL

Območja izdelave celovitega podrobnejšega načrta dostopnosti so tista območja, kjer je zaradi kompleksnosti programa oz. varstvenih režimov treba zanje izdelati načrt, v katerem se podrobneje določi na kakšen način dostopa do programov in prostorov oseba z oviranostjo.

V občini Komen je to območje naselja Štanjel, ki je varovano s predpisi varstva kulturne dediščine. Tudi zaradi geografskih značilnosti dostopnost v takšnem kraju ne more biti zagotovljena v celoti, zato je zelo pomembno, da se obiskovalce kraja seznani s tem, kaj lahko pričakujejo (v TIC oz. na info točki in prek spleta).

Nujno je, da je vstopna informacijska točka, kjer se obiskovalec seznani s turistično ponudbo v Štanjelu, nameščena tako, da je v njeni neposredni bližini parkirišče za invalide ter v bližini tudi avtobusna postaja. Na ta način se lahko oseba z oviranostjo že prej seznani z možnostmi prilagojenega obiska oz. z ovirami, ki so prisotne v prostoru (npr. kakšni so nakloni pločnikov, kje so stopnice ipd.) in pridobi morebitno dodatno pomoč.

Zaradi kompleksnosti prostora in povezav ter kulturovarstvenega režima mora pri vseh projektih v Štanjelu sodelovati strokovnjak, ki je ustrezno usposobljen na področju univerzalnega načrtovanja in zna uravnotežiti pričakovanja naročnika v okviru varstvenih režimov.

Občina Komen izvaja recenzije projektov z vidika dostopnosti in strokovni nadzor nad izvedbo TTVS na poteh in območjih višje stopnje dostopnosti, s čimer skrbi za zagotovitev ustreznega dostopa do vseh objektov, ki so navedeni na tem območju.

3.1.2.3 PREDLOGI ZA SPREMEMBO PROMETNE UREDITVE IN UREDITEV VARNIH POTI ZA PEŠČE

Območja in poti, ki so na sliki 1 označena z modro barvo, so območja, na katerih univerzalne dostopnosti ni mogoče zagotavljati z običajnimi ukrepi, saj ni urejenih površin za pešce. Gre za območja oz. poti, kjer je zaradi bližin javnih ustanov ali dostopov do postajališč javnega potniškega prometa treba prednostno urediti varno pot za pešce ob upoštevanju načel univerzalne graditve oz. spremeniti prometno ureditev. Konkretni predlogi glede sprememb na posameznih področjih so navedeni v poglavju 6.

4 DOSTOPNOST INFORMACIJ

V tem delu strateškega načrta so opredeljene aktivnosti, ki lahko bistveno pripomorejo k izboljšanju dostopa do informacij. Pomembno je, da so z njimi seznanjeni vsi deležniki, ki sodelujejo pri pripravi, oblikovanju in deljenju in informacij, pomembnih za splošno javnost.

4.1 UPOŠTEVANJE PRAVILA DOSTOPNOSTI INFORMACIJ V VSEH OBČINSKIH PROJEKTIH

Vsi projekti, ki jih izvaja oz. sofinancira občina, morajo smiselno upoštevati osnovna pravila glede dostopnosti informacij, kar pomeni:

- da se že v projektni nalogi zapiše, da mora biti zagotovljena dostopnost najpomembnejših informacij tudi za osebe s funkcionalnimi oviranostmi, v skladu s Prilogo 2 - Smernice za dostopnost informacij,
- da se na začetku vsakega projekta določi, katere zahteve po dostopnosti bo treba upoštevati pri določenem projektu in kako se jih bo izvedlo ter v katerih fazah je treba izvesti aktivnosti,
- da se v več fazah projekta preverja, ali so zahteve po dostopnosti informacij za vse ustrezno upoštevane,
- da se na koncu z uporabniki preveri, kolikšna je njihova dejanska dostopnost in uporabna vrednost ter se to upošteva v naslednjih projektih.

4.2 OBČINSKI USMERJEVALNI SISTEM IN TURISTIČNE INFORMACIJE

Usklajenost vizualnih informacij in usmerjevalnih tabel v občini, je zelo pomembna, saj zelo olajša dostop do ustanov in turističnih točk. Zato naj občina izvede naslednje aktivnosti:

- Oblikovanje enotnega občinskega usmerjevalnega sistema, ki povezuje vse točke, navedene v tem načrtu in morebitne druge turistične zanimivosti. Pri oblikovanju usmerjevalnega sistema je treba upoštevati smernice navedene v prilogi 2., priporočljivo je sodelovanje strokovnjaka za dostopnost. Del usmerjevalnega sistema so tudi orientacijske točke kot so zemljevidi, tipne karte, makete itd., ki so posebej pomembne na turističnih točkah (nekateri so tudi že izvedene, npr. grad Štanjel).
- Vzpostavitev dostopne informacijske točke pri avtobusnem postajališču v Komnu in Štanjelu. Točki naj bosta opremljena z informacijami, dostopnimi vsem (zemljevid kraja, kratek opis glavnih zanimivosti v mestu itd.). Pri oblikovanju te točke naj se upošteva smernice v Prilogi 2, svetujemo pa sodelovanje strokovnjaka za dostopnost in izdelavo tipnih vsebin.
- Zelo pomembna je tudi priprava osnovnih turističnih informacij v lahko berljivi obliki. Te informacije je priporočljivo objaviti v obliki turističnih prospektov, na spletnih straneh, informacijskih točkah itd. Pri pripravi teh informacij svetujemo vključitev strokovnjakov za pripravo lahko berljivih informacij in strokovnjakov za digitalno dostopnost.

- Turistične točke, npr. grad Štanjel, morajo imeti na spletnih straneh jasno napisane informacije o dostopnosti destinacije. To pomeni, da obiskovalec, ki se odloča za ogled turistične točke, lahko vnaprej izve kakšne ovire bo moral premagati in kakšne prilagoditve oz. posebno opremo lahko pričakuje. Pomembno je, da so informacije aktualne in podane za vsako skupino funkcionalno oviranih oseb posebej (npr. dostop z invalidskim vozičkom, dostop za ljudi, ki težko hodijo, za slepe, slabovidne itd.).

4.3 DOSTOPNOST DIGITALNIH INFORMACIJ

Vedno več storitev je na voljo samo na spletu ali se jih nadgrajuje z digitalnimi oblikami. Z možnostjo dostopanja do storitev v digitalnih oblikah se lahko reši veliko težav s prostorsko dostopnostjo in obide ovire, ki jih prinašajo tiskane informacije, vendar le, če so digitalne oblike ustrezno dostopne. Večina spletišč javnih ustanov je žal (še vedno) nedostopnih za osebe s funkcionalnimi oviranostmi.

Občina Komen in druge organizacije, ki posredujejo informacije javnosti v digitalnih oblikah, glede digitalne dostopnosti upoštevajo naslednje:

- Pri izdelovanju in prenavljanju spletnih strani javnih ustanov ter objavljanju digitalnih vsebin, je treba upoštevati Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij ((ZDSMA), 2018), ki velja za vse državne organe, organe samoupravnih lokalnih skupnosti in osebe javnega prava po zakonu, ki ureja javno naročanje. Prav tako morajo vsi ti subjekti ne glede na načrtovane prenove ali nove izdelave upoštevati ta zakon in načrtovati prenove tudi (samo) zaradi zagotavljanja dostopnosti (roki za prilagoditev spletnih strani in mobilnih aplikacij so po tem zakonu namreč že potekali).
- Pri tem se uporablja WCAG standard, torej mednarodne smernice za dostopnost spletnih strani (<https://www.w3.org/WAI/intro/wcag>), priporočljivo je posvetovanje z usposobljenim svetovalcem za digitalno dostopnost.

4.4 SPODBUJANJE DRUGIH AKTIVNOSTI ZA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI INFORMACIJ

Občina Komen bo spodbujala aktivnosti za izboljšanje dostopnosti informacij, ki jih izvajajo javni zavodi in druge organizacije. Gre za aktivnosti kot so ozaveščevalne akcije, izobraževanja in pobude. Te lahko pomembno prispevajo k temu, da informacije, ki omogočajo orientacijo v stavbah, turistične informacije ter druge informacije za splošno javnost postanejo dostopne vsem. Gre za aktivnosti, ki spodbujajo:

- izboljševanje dostopnosti turističnih informacij v občini,
- izboljševanje dostopnosti usmerjevalnih in označevalnih sistemov v javnih zavodih, katerih ustanoviteljica je Občina Komen,
- prenovo spletnih strani in mobilnih aplikacij v oblike dostopne vsem,
- nabavo opreme za izboljšanje dostopnosti informacij v javnih ustanovah in objektih v javni rabi (npr. vgradnja ali nabava slušnih zank, nadgradnja dvigal z zvočno opremo ali slušnimi zankami, vgradnja zvoncev za priklic pomoči osebja itd.),
- dostopnost osnovnih informacij o javnih storitvah v lahko berljivi obliki.

5 DOSTOPNOST STORITEV

Za izboljšanje dostopnosti storitev je ob ureditvi dostopnega prostora in informacij ključno izvajanje nekaterih dejavnosti, povezanih predvsem z informiranjem javnosti o pomenu dostopnosti in načinih, na katere lahko k dostopnosti prispeva vsak od občanov. Pomembna je tudi celovita obravnava dostopnosti ključnih točk in služb.

5.1 OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

Za izboljšanje dostopnosti storitev bo Občina Komen izvajala aktivnosti, ki bodo pripomogle k doseganju ciljev, ki so naštetih v nadaljevanju.

5.1.1 DVIG USPOSOBLJENOSTI ZAPOSLENIH ZA DELO S STRANKAMI Z OVIRANOSTMI

Cilj: usposobiti zaposlene na javnih ustanovah, ki so v stiku s strankami, da znajo ustrezno komunicirati z osebami z oviranostmi, primerno posredovati informacije, poznajo uporabo pripomočkov, ki so na voljo v ustanovi in tako vplivajo na izboljšanje dostopnosti storitev.

Ukrepi: Za doseg cilja Občina Komen spodbuja izvajanje izobraževalnih delavnic in predavanj pri izvajalcih izobraževalnih storitev namenjenih javnosti na temo dostopnosti, ki jih izvajajo invalidska društva in druge organizacije.

5.1.2 OZAVEŠČANJE ŠIRŠE JAVNOSTI

Cilj: dvigniti ozaveščenost občanov o temah s področja dostopnosti in vključevanja invalidov, da s svojim vedenjem v prostoru ne povzročajo ovir in spodbujajo diskriminacije invalidov.

Ukrepi:

Občina Komen spodbuja izvajanje ozaveščevalnih in promocijskih akcij ter pripravo tiskovin, dogodkov, objav v medijih v zvezi z ozaveščanjem o dostopnosti in invalidski problematiki s katerimi:

- obvešča in motivira lastnike in najemnike objektov v območjih višje stopnje dostopnosti, da na svojih zemljiščih odstranjujejo ovire in pripomorejo k izboljšanju dostopnosti (npr. obrezovanje živih mej, ki segajo na pločnik),
- ozavešča druge uporabnike prostora (kolesarje, voznike itd.) o sobivanju s pešci, posebej ljudmi s funkcionalnimi oviranostmi ter spodbuja razvoj prometne kulture,
- ozavešča zaposlene na mestni upravi in javnih zavodih ter javnih podjetjih in koncesionarjih o njihovih vlogah pri zagotavljanju dostopnosti ter jih seznaja z nalogami ki sledijo iz strateškega načrta dostopnosti (nadzor nad izvedbo, mestno redarstvo, vzdrževanje).

5.2 CELOVITA UREDITEV DOSTOPNOSTI POMEMBNIH TOČK IN SLUŽB

5.2.1 STORITVE JAVNEGA PREVOZA IN POSEBNIH OBLIK PREVOZA

5.2.1.1 MEDKRAJEVNI AVTOBUSNI PREVOZ

Zagotovitev dostopnosti avtobusnega prevoza je eden najpomembnejših ukrepov za zagotavljanje samostojnosti funkcionalno oviranih oseb. Za zagotovitev dostopnosti prevoza je naloga Občine Komen predvsem:

- ustrezna ureditev avtobusnih postajališč (Priloga 1 poglavje 1.2) ter
- pobuda izvajalcem avtobusnih prevozov za izvedbo celovitega dostopnega sistema informiranja potnikov ter usposabljanje osebja za komunikacijo in pomoč osebam z oviranostmi.

5.2.1.2 PROSTOFER

V občini deluje storitev Prostofer, ki je namenjena občankam in občanom nad 65 let, mlajšim upokojencem in invalidom, ki ne vozijo sami, imajo slabše povezave z javnim prevozom, so prejemniki socialne pomoči, imajo nizke pokojnine in nimajo sorodnikov, ki bi jim nudili prevoz. Klic občank in občanov na brezplačno telefonsko številko sprejme komunikacijski center. Storitve je za omenjene skupine ljudi zelo pomembna in dobro funkcionira. Prostofer tako omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, trgovinskih centrov ipd.

Prevozi niso namenjeni nepokretnim ali hudo bolnim, saj prostovoljci za delo z njimi niso usposobljeni. Preverjati je treba potrebe po morebitnih dodatnih vozilih.

5.2.1.3 PREVOZ NA ZAHTEVO

Občina Komen ima v sodelovanju z občinami Divača, Hrpelje-Kozina in Sežana dva kombija, ki izvajata prevoze na zahtevo. Kombija nista prilagojena za prevoz uporabnikov invalidskega vozička. V prihodnosti bi bilo treba zagotoviti možnost prevoza na klic tudi uporabnikom invalidskega vozička, ki so pri mobilnosti še posebej omejeni.

5.2.2 DOSTOPNOST TOČK POMEMBNIH ZA DOSTOP DO JAVNIH STORITEV

Točke, ki so posebej pomembne za dostop do javnih storitev, je treba celostno obravnavati in zagotoviti, da so dostopne, kar pomeni, da so na primernih mestih, dobro označene, dostopne vsem, na njih pa ljudje dostopajo do pomoči usposobljenega osebja. Poskrbeti je treba za primerno postavitve točke ter ustrezno označevanje in vodenje do nje. Pomembno je tudi, da je opis, kako prideš do tovrstnih točk, dostopen tudi na spletnih straneh (v obliki, dostopni vsem).

5.2.2.1 PREGLEDI DOSTOPNOSTI INFORMACIJSKIH TOČK JAVNIH SLUŽB

Točke v vseh javnih ustanovah, kjer je predviden dostop javnosti (kot je npr. sprejemna pisarna Občine Komen, TIC ipd.), morajo biti dostopne vsem. Priporočljiva je izvedba pregleda dostopnosti s predlogi ukrepov za izboljšanje dostopnosti vseh tovrstnih točk v objektih, ki so evidentirani v načrtu.

5.2.2.2 PRESOJE DOSTOPNOSTI JAVNIH STAVB

Do leta 2025 morajo biti po Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov vsi objekti v javni rabi dostopni vsem. V želji po čim učinkovitejšem doseganju tega cilja, bo občina spodbujala ustrezno prilagajanje objektov z izvajanjem presoj dostopnosti. Presoje pomembnejših objektov lahko določi občina v letnem programu, dodatne pa izvaja glede na razpoložljiva sredstva in potrebe, ki se pojavijo med letom.

S presojami dostopnosti občina spodbuja izboljševanje dostopnosti obstoječih objektov, katerih lastnica/najemnica je občina, oziroma imajo v njih prostore organizacije, katerih ustanoviteljica je občina in morajo zagotavljati enakovreden dostop vsem.

Presoja dostopnosti zajema pregled dostopnosti prostora in komunikacijskih ukrepov v objektu. V presoji so predvideni ukrepi, ki jih je treba izvesti, da se lahko izboljša dostop za ljudi z oviranostmi.

Celostne presoje dostopnosti mora izvajati usposobljen svetovalec za dostopnost z ustreznimi referencami (poznavanje področja univerzalnega oblikovanja, ki ga izkaže s potrdili invalidskih organizacij, licenco s področja dostopnosti ali podobno) in jo dati v pregled in dopolnitve Svetu za dostopnost.

Upravljavec stavbe (npr. javni zavod) na podlagi presoje postopno izvaja ukrepe in tako skozi leta zagotavlja vse višjo stopnjo dostopnosti. Do leta 2025 je lahko na ta način v večini objektov, ki sicer ne bi bili prenovljeni, dostopnost bistveno izboljšana.

Presoje so pomembne tudi v primerih, ko občina išče nove prostore, v katere naj bi se selile dejavnosti in storitve, ki bodo na voljo javnosti (npr. razni uradi, informacijski centri, prostori za prireditve in izobraževanja itd.). V tem primeru je pomembno, da se predhodno naredi oceno, kako dostopen je objekt in koliko ukrepov bo še potrebnih, da bo objekt dosegel ustrezno stopnjo dostopnosti. Pri tem je treba upoštevati različne oblike oviranosti, ne zgolj gibalno oviranost, ter razmišljati tudi o dostopu do informacij, povezanostjo z javnim potniškim prometom itd. Takšno presojo dostopnosti izvaja nosilec naloge oz. vodja investicije, ki je dobro poučen o potrebah obiskovalcev z različnimi oviranostmi, poleg razumevanja potreb ljudi z različnimi gibalnimi oviranostmi razume tudi osnove gibanja, orientacije in komunikacije oseb z okvarami vida oz. sluha (v ta namen so zelo priporočljiva redna izobraževanja zaposlenih na to temo). Po potrebi se posvetuje s svetovalci za dostopnost, izvajalci prilagoditev oz. Svetom za dostopnost.

6 PRIPOROČILA ZA PRIPRAVO AKCIJSKEGA NAČRTA

V tem poglavju so navedeni najpomembnejši ukrepi, ki jih je treba v naslednjih letih izvesti, da bi izpolnili cilje strateškega načrta in zagotovili ustrezno dostopnost do objektov v javni rabi v Občini Komen. Priporočamo, da občina na podlagi tega izdela akcijski načrt dostopnosti (v nadaljevanju: AND) za naslednja štiri leta, v katerem opredeli, kdaj in na kakšen način bo izvedla ukrepe.

Cilj 1: Zagotavljanje dostopnosti v okviru novogradenj, rekonstrukcij in vzdrževalnih del na javnih površinah in stavbah v lasti oz. upravljanju občine Komen.

Ukrep: Pregledi projektne dokumentacije oz. nadzor nad izvedbo prilagoditev z vidika dostopnosti

Opis ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina zagotavlja, da so projekti občinskih investicij na objektih v javni rabi usklajeni z zakonodajo in smernicami SND ter da so vpeljane funkcionalne in ekonomsko sprejemljive rešitve, dostopne vsem. Ukrep se izvaja prioritarno na javnih površinah in stavbah v območjih višje stopnje dostopnosti.

Opomba: SND Komen je temeljni dokument, ki vsebuje smernice brez izvedbenih detajlov. Pri načrtovanju in izvedbi talnega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne so detajli zelo pomembni in razlike med dobrimi ter neuporabnimi rešitvami so pogosto zelo majhne. Zato so pomemben ukrep za zagotavljanje ustreznih rešitev pregledi projektne dokumentacije in nadzor nad izvedbo. Pogosto se ob pregledu predlagane rešitve v projektu tudi močno zmanjša količina taktilnih oznak, kar pomeni zmanjšanje stroškov pri izvedbi in vzdrževanju. Prav tako se pri pregledih projektov pogosto ugotovijo (in odpravijo) težavne ovire za druge pešce z oviranostmi. Priporočljivi so tudi pregledi stavb v javni rabi, ne zgolj javnih površin.

Aktivnosti: V AND se našteje projekte občinskih investicij, ki so v planu v naslednjih štirih letih in predvidi aktivnosti, ki jih je treba izvesti na posameznem projektu za zagotavljanje dostopnosti.

Cilj 2: Izboljšanje dostopnosti obstoječih objektov v javni rabi

Ukrep: Presoje dostopnosti javnih stavb v lasti oz. upravljanju občine Komen

Opis ukrepa: Stavbe v javni rabi morajo biti do konca leta 2025 dostopne vsem ne glede na funkcionalno oviranost. Da bi dosegli čimbolj učinkovito izvajanje ukrepov, se izvede presoje dostopnosti objektov s predlogi ukrepov za izboljšanje dostopnosti (poglavje 5.2.2). Z izvedbo ukrepa Občina Komen spodbuja izvajanje prilagoditev, ki pripomorejo k izboljšanju dostopnosti obstoječih objektov v javni rabi, katerih lastnik ali upravljavalec je občina in ki v bližnji prihodnosti ne bodo vključeni v postopkih prenove. Ukrep se izvaja prioritarno na stavbah, ki se nahajajo na poteh v območjih višje stopnje dostopnosti.

Aktivnosti: V AND se našteje stavbe, ki v prihodnjih štirih letih ne bodo vključene v prenovo ali predvidene za selitev in so pomembne za dostop do javnih storitev.

Cilj 3: Odprava ovir na javnih površinah v območjih višje stopnje dostopnosti

Opis ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina v okviru vzdrževalnih del odpravlja obstoječe ovire na poteh višje stopnje dostopnosti. V tabeli 1 je predstavljen popis ovir/pomanjkljivosti, ki jih je treba v naslednjih letih odpraviti (*opomba: gre le za ovire pri dostopu do lokacij na zunanjih površinah, nekatere od teh stavb oz. lokacij so nedostopne tudi v notranjosti in jih je treba pregledati v okviru aktivnosti Cilja 2*). V okviru vzdrževalnih del se vsako leto napiše program vzdrževanja in opravi popis ovir z vidika dostopnosti, ki bodo odpravljene v naslednjem letu glede na razpoložljiva sredstva. Gre predvsem za odpravljanje ovir, kot so popravki in dopolnitve v zvezi z izvedenim TTVS, ter odstranjevanje ovir za gibalno ovirane (npr. višinske ovire, robniki).

Aktivnosti: V AND se opredeli, katere od predlaganih ukrepov iz Tabele 1 se izvede v naslednjih štirih letih. Prednost imajo ukrepi, ki se izvajajo na območjih, ki v naslednjih petih letih niso predvidena za prenovo. Odstranjevanje ovir se izvaja tudi v okviru rednih nalog vzdrževalne službe in na podlagi neposrednih pobud občanov (odstranjevanje vej, popravila tlakov, odstranjevanje opreme na poteh itd.).

LOKACIJA	ZAZNANE POMANJKLJIVOSTI	PREDLAGANI UKREPI
KOMEN		
Občina Komen in Upravna enota	- Dvigalo je na zunanji strani stavbe, ni označeno, pot od vhoda do dvigala ni dobro označena, na gumb se ne odziva (zaklenjeno). - Parkirno mesto za invalide je na koncu parkirišča, pot do varne površine za pešce poteka čez parkirišče, kar je neustrezno. - Slabo vidne informacije na vratih (slab kontrast, na steklu).	1. Označitev dvigala in poti od glavnega vhoda do dvigala 2. Dvigalo naj se omogoči za javno rabo oz. opremi z informacijami o režimu uporabe (ker je za uporabo dvigala treba poklicati zaposlenega, naj se ob dvigalo namesti zvonec na ustrezni višini in ga dobro označi). 3. Prestavitev označenega parkirišča bližje pločniku oz. bližje dvigalu. 4. Namestitev dobro vidnih označevalnih napisov.
Osnovna šola Komen	- Dvignjen robnik na pločniku ob prehodu za pešce in na pločniku na vrhu klančine (postaja avtobusa) onemogočata prehod z vozičkom oz. skuterjem. - Dostop do telovadnice je samo skozi šolo, ki pa je med prireditvami dostikrat	1. Znižanje robnikov in namestitev talnih taktilnih oznak. 2. Ureditev zunanjega dostopa za uporabnike invalidskega vozička do telovadnice oz. ob prireditvah omogočiti dostop skozi šolo. 3. Namestitev usmerjevalnih/označevalnih

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

	zaprta, na zunanjem dostopu so stopnice. - Telovadnica je slabo označena. - Na šolski poti ob glavni cesti manjkajo taktilne oznake.	tabel za zunanji dostop do telovadnice. 4. Pot do šole ob glavni cesti – vzdolž celotne poti namestiti čepaste oznake ob prehodih in znižati robnike.
Zdravstvena postaja	- Ni označenega PM za invalide, dostop je makadamski. - Klopi, ki sta na vhodnem podestu, zmanjšujeta manevrski prostor za obračanje s skuterjem. - Vhod v zobozdravstveno ambulanto: stopnica, ni ograje oz. oprijemala ob stopnicah, ni strehe nad vhodom, na podestu ni zaščitne ograje.	1. Označiti parkirno mesto za invalide in urediti tlakovanje. 2. Izvesti presojo dostopnosti Zdravstvene postaje Komen z ukrepi za izboljšanje dostopnosti.
Kulturni dom	- Preozka klančina do vhoda - Slab zvok, ker oder pomaknjen v nišo.	1. V sklopu prenove objekta zagotoviti dostopnost s pregledom načrtov in izvedbe.
Trg	- Avtobusno postajališče ni označeno. - Ni urejenih površin za pešce. Pešci hodijo po cesti, nepregleden prehod za pešce pri pekarni. - Stopnice pri Piceriji Plac.	1. S celostno prenovo križišča naj se zagotovi varnost za pešce in dostopne poti za vse ter avtobusno postajališče. 2. Pregled načrta in nadzor nad izvedbo s strani svetovalca za dostopnost.
Pošta	- Na vhodu je previsok prag, vhodna vrata so ozka in težka, zvonca ni.	1. Ureditev vhoda, da bo primeren za uporabnike invalidskega vozička oz. namestitev zvonca za priklic pomoči.
Bankomat	- Pred bankomatom (na granitnih kockah) pogosto parkirajo, kar zmanjšuje preglednost križišča za uporabnike inv. vozička.	1. Namestitev ovir za preprečevanje parkiranja.
Dom upokojencev NG (Hiša dobre volje)	- Manjka PM za invalide.	1. Urediti PM za invalide in tlakovanje.

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

LOKACIJA	ZAZNANE POMANJKLJIVOSTI	PREDLAGANI UKREPI
Pokopališče	- Pri mrliški vežici ni parkirišča za invalide. - Na dostopni poti do pokopališča ni urejenih površin za pešce. - Ob vhodu na pokopališče je visok prag.	1. Urediti PM za invalide. 2. Na dostopni poti urediti površine za pešce ali spremeniti prometno ureditev oz. dodati ukrepe za umirjanje prometa. 3. Robnik ob glavni cesti znižati in namestiti čepaste oznake. 4. Urediti prag ob vhodu na pokopališče, da bo dostopen tudi za uporabnike invalidskega vozička.
Odsek ob hišni številki Komen 70	- Ni varnih površin za pešce.	1. Urediti varne površine za pešce ali v tem delu spremeniti prometno ureditev ali označiti in ustrezno urediti alternativno pot za ta odsek.
Župnijska cerkev Sv. Jurija	- Stopnica na vhodu v cerkev. - Ob dostopu z zadnje strani ni parkirišča za invalide.	1. Urediti dostopnost vhoda za uporabnike invalidskega vozička. 2. Urediti parkirno mesto za invalide na zadnji strani, kjer je mogoč dostop z vozičkom do vhoda.
Pločnik v bližini Agromarketa (pri jezercu)	- Visok robnik na koncu pločnika (koordinate: 45.813385, 13.746318)	1. Znižanje robnika na koncu pločnika.
ŠTANJEL		
TIC	- Info točka (TIC) je trenutno v gradu, do katerega je dostop za uporabnike inv. vozička omejen. TIC naj bi se premaknil nižje, a spet v težko dostopno stavbo. - Informacije na spletni strani <i>visitstanjel.si</i> glede dostopnosti so zavajajoče. Podrobnosti o dostopu so le na povezavi, ki pa ni v angleščini.	1. Preveritev možnosti lokacij za umestitev dostopne info točke (TIC) na spodnji nivo, v bližini avtobusnega postajališča. 2. Če se ne izvede TICa v bližini AP, je treba tam urediti vsaj pomožno informacijsko točko z informacijami o dostopnosti. 3. Na spletni strani navesti natančnejše in pravilne informacije glede dostopnosti Štanjela.

Strateški načrt dostopnosti Občine Komen

LOKACIJA	ZAZNANE POMANJKLJIVOSTI	PREDLAGANI UKREPI
Grad Štanjel	- Na dvorišču je preglobok pesek, težava dostopnost z invalidskim vozičkom, na notranjem dvorišču po prenovi podlaga ustrezna (utrjen pesek).	1. Utrditev peščene površine na dvorišču pred gradom.
Parkiranje	- Parkomat je preveč oddaljen od parkirišč (za vsa parkirišča le en parkomat pri avtobusni postaji), naporno za vse ki težko hodijo in ne morejo plačevati s telefonom (starejši). - Parkirišča so plačljiva tudi za domačine, starejši grede težko po opravkih peš od doma. - Predlog – parkiranje za obiskovalce in domačine naj se različno uredi (dovolilnice).	1. Namestiti dodatne parkomate. 2. Preveriti možnost parkiranja za domačine z dovolilnicami.
Pošta	- Ni parkirnih mest pred pošto- samo za obiskovalce lokala. Ni označenega PM za invalide. - Stopnišče na prehodu do AP nima označenih robov stopnic in ima neustrezno oprijemalo (prekratko, nameščeno samo na eni strani).	1. Označiti PM za invalide pred pošto. 2. Prvo in zadnjo stopnico označiti s kontrastnimi (črnimi) oznakami širine 5-10 cm. 3. Na obeh straneh stopnišča namestiti oprijemali tako, da vodita do konca stopnišča, s podaljškom 30 cm (v skladu s standardom SIST ISO 21542).
Avtobusno postajališče	- Postajališče ni označeno s taktilnimi oznakami. - Manjkajo dostopne informacije o voznih redih.	1. Urediti taktilne oznake na vstopnem mestu v avtobus. 2. Priskrbeti informacije o voznih redih na obeh straneh ceste.

LOKACIJA	ZAZNANE POMANJKLJIVOSTI	PREDLAGANI UKREPI
SVETO		
Stara šola	- Ob stopnicah ni oprijemal, stopnice nimajo označenih robov. - Ob spodnjem podestu do klančine je previsok rob (na stiku s peščeno površino). - Vmesni podest na klančini je preozek. - Ni označenega p.m. za invalide, površina je peščena.	1. Namestiti oprijemala ob stopnicah, označiti robove stopnic s kontrastnimi oznakami. 2. Urediti stik oz. rob ob spodnjem podestu pod klančino, da bo največ 1.5 cm visok. 3. Širina podesta bi morala biti vsaj 120 cm, priporočeno 150 cm. 4. Označiti p.m. za invalide in urediti tlakovanje.

Cilj 4: Zagotavljanje dostopnosti v okviru začasnih ureditev ter izdaje soglasij in dovoljenj

Ukrep: Upoštevanje strateškega načrta dostopnosti Občine Komen pri izdaji soglasij/mnenj za posege na javnih površinah.

Opis ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina zagotavlja, da se dostopnost ob izvedbi prireditev in začasnih ureditev prostora ne poslabšuje. Ukrep zajema tako ureditve, ki jih izvaja Občina Komen kot tudi ureditve, ki jih izvajajo drugi, ki za posege na javnih površinah ter uporabo javnih površin potrebujejo soglasje.

Aktivnosti: Dela v okviru rednih nalog po postopku v poglavjih 2.1.5 in 2.1.7 pri izvedbi vseh ureditev na javnih površinah, pri izdaji dovoljenj za posebno rabo javnih površin, izdaji soglasij /mnenj za posege na občinskih cestah in pri izdaji soglasij za zaporo občinske ceste.

Cilj 5: Zagotavljanje dostopnosti v okviru opremljanja in selitev prostorov v javni rabi

Opredelitev ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina zagotavlja, da se dostopnost upošteva ob selitvi prostorov, ki so namenjeni javnosti ter ob opremljanju prostorov, ki so namenjeni javnosti. Ukrep velja za stavbe, ki jih najema/kupuje občina in naj bi bile namenjene javni rabi.

Aktivnosti: Dela v okviru rednih nalog po postopku iz poglavja 2.1.7 pri selitvah prostorov in vzpostavljanju novih prostorov namenjenih javnosti in pri opremljanju prostorov namenjenih javnosti; ocenitev primernosti stavb z vidika dostopnosti pred nakupom/najemom.

Cilj 6: Zagotavljanje dostopnosti v okviru redarskih in inšpekcijskih služb

Opredelitev ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina zagotavlja, da se ohranja dostopnost in pretočnost pešcevih poti. Prednostno se izvaja poostren nadzor v območjih višje stopnje dostopnosti.

Aktivnosti: Dela v okviru rednih nalog po postopku iz poglavja 2.3.

Cilj 7: Izboljšanje dostopnosti javnega prevoza oz. posebnih oblik prevoza

Opredelitev ukrepa: Z izvedbo ukrepa Občina Komen skrbi za to, da so ukrepi za izboljšanje javnega prevoza oz. posebnih oblik prevoza izvedeni tako, da vključujejo vse uporabnike in da se pri načrtovanju javnega prevoza zagotovi tudi načine, s katerimi bodo do informacij, ki so pomembne za samostojno uporabo potniškega prometa, lahko prišli slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, ljudje s težavami pri razumevanju informacij in s pomanjkljivim znanjem pri uporabi tehnologij (poglavje 5.2.1).

Aktivnosti: V AND se določi aktivnosti, ki se bodo izvajale v naslednjih štirih letih: npr. zagotavljanje oz. širjenje storitve Prostofer in prevoz na zahtevo, možnost prevoza s prilagojenim vozilom za gibalno ovirane, dopolnitev obstoječih in ureditev novih avtobusnih postajališč, pobuda izvajalcem avtobusnih prevozov za izvedbo celovitega dostopnega sistema informiranja potnikov, usposabljanje osebja za komunikacijo in pomoč osebam z oviranostmi itd. (uskladiti z ukrepi CPS).

Cilj 8: Upoštevanje pravila dostopnosti informacij v vseh občinskih projektih

Opredelitev ukrepa: Z izvedbo ukrepa občina skrbi, da vsi projekti, ki jih izvaja oz. sofinancira Občina Komen upoštevajo osnovna pravila glede dostopnosti informacij, vključno z digitalno dostopnostjo.

Aktivnosti: Dela v okviru rednih nalog po postopku v poglavju 4.1. in 4.3.

Cilj 9: Izboljšanje dostopnosti informacijskih točk, usmerjevalnih sistemov, turističnih informacij in drugih informacij za javnost

Opredelitev ukrepa: Z izvedbo ukrepa se izboljšuje orientacija uporabnikov v ustanovah, mestu in celotni občini. Informacije, ki omogočajo orientacijo v stavbah, turistične informacije in informacije za splošno javnost postanejo dostopne vsem, ustrezno so označene tudi posebne poti, ki omogočajo dostop gibalno oviranim (poglavje 4.2).

Aktivnosti: V AND se določi aktivnosti, ki se bodo izvajale v naslednjih štirih letih: npr. oblikovanje enotnega občinskega usmerjevalnega sistema, vzpostavitev dostopne informacijske točke v Štanjelu, priprava osnovnih turističnih informacij v lahko berljivi obliki, izvedba dostopnih usmerjevalnih sistemov v posameznih ustanovah, pregled dostopnosti informacijskih točk v javnih ustanovah, nabava opreme za izboljšanje dostopnosti informacij v javnih ustanovah (npr. vgradnja ali nabava slušnih zank, nadgradnja dvigal z zvočno opremo ali slušnimi zankami, vgradnja zvoncev za priklic pomoči osebja itd.) itd.

Cilj 10: Izboljšanje digitalne dostopnosti

Opredelitev ukrepa: Občina Komen se zavzema za izboljšanje dostopnosti digitalnih informacij in storitev s spodbujanjem pregledov dostopnosti digitalnih informacij javnih ustanov v občini Komen. Ukrep se prednostno izvaja na občinskih projektih ter javnih zavodih in družbah, katerih ustanoviteljica je Občina Komen.

Aktivnosti: V AND se določi aktivnosti, ki se bodo izvajale v naslednjih štirih letih: npr. hitri pregledi dostopnosti spletnih strani in mobilnih aplikacij, celovite prenove določenih spletnih strani in mobilnih aplikacij itd.

Cilj 11: Ozaveščanje in informiranje strokovne in širše javnosti o dostopnosti

Opredelitev ukrepa: Izvedba in spodbujanje ozaveščevalnih in promocijskih akcij ter strokovnih izobraževanj, s katerimi dviguje zavest o pomembnosti zagotavljanja enakovrednega dostopa za vse.

Aktivnosti: V AND se določi predvidene dejavnosti, ki se bodo izvajale v prihodnjih letih na temo ozaveščanja o dostopnosti v občini Komen (poglavje 5.1). Pomembno je vključiti tudi vzgojno-varstvene in invalidske organizacije, saj v okviru svojih programov redno izvajajo te aktivnosti (npr. splošne ozaveščevalne akcije o ovirah v prostoru, usposabljanje za delo s slepimi in slabovidnimi, izvajanje tečajev znakovnega jezika, izobraževanje za predstavnike javnih ustanov na temo Dostopnost spletišč in mobilnih aplikacij, izobraževanje na temo Strateški načrt dostopnosti - dostopnost prostora in talni taktilni vodilni sistem).